

Τριώδιον Κατανυκτικόν

Ἔνα Πνευματικὸ Ταξίδι
πρὸς τὸ Τέλος τοῦ παλαιοῦ
καὶ τὴν Ἀρχὴ τοῦ Νέου

Περίοδος τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς:
† Κυριακὴ Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ

Β΄ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἢ Β΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν*

Τὴν Δευτέραν Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, «μνή-
μην ἐπιτελοῦμεν τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς
ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονί-
κης τοῦ Παλαμᾶ», τοῦ κληθέντος κήρυκος τῆς
Χάριτος.

Δικαίως θὰ μπορούσαμε νὰ καλέσουμε τὴν
Δευτέραν Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν καὶ Δευτέ-
ραν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας.

«Δρεπάνη τῶν λόγων σου, καὶ ἱεροῖς συγ-
γράμμασιν ἔτεμες αἰρέσεις ἀκανθῶδεις, καὶ ζιζανίων νόθα
βλαστήματα, τῆς Ὁρθοδοξίας δ' εὐσεβῆ κατεβάλου σπέρμα-
τα, Ἰεράρχα Γρηγόριε» (Κανὼν α', ᾠδὴ ε'), ψάλλουμε κατὰ τὴν
Ἀκολουθία τῆς Δευτέρας Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ περὶ τῆς
Ἀκτίστου Θείας Χάριτος, ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς δογματικῆς
διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἡ Σύνοδος, διὰ τῆς ὁποί-
ας ἐπικυρώθηκε δογματικὰ αὐτὴ ἡ διδασκαλία, ἀποτελεῖ στὴ
συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν Θ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο.

Στὴν συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας μας ὅλες οἱ διακηρυχθεῖσες
δογματικὲς ἀλήθειες, ἀποτελοῦν τὸ «ἐν ἐκτάσει» Σύμβολο
τῆς Ὁρθόδοξης Πίστεως μας.

«Ἔστιν οὖν καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
ὁμοῦ πηγὴ τοῦ ζῶντος ὕδατος, τουτέστιν τῆς Θείας Χάριτος»
(Αποδεικτικὸς 2, 65), ὡμολόγησε ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς,
ἀντικρούοντας τὴν πλάνη τοῦ Βαρλαάμ τοῦ Καλαβροῦ, ὁ

ὁποῖος θεωροῦσε ὅτι εἶναι κτιστὴ ἡ Θεία Χάρις, καὶ κατώτερη τῆς νόησης. Τὸν αἰρετικὸ ἀντισηχαστὴ Βαρλαάμ, ὁ «πνευματορρητῶρ θεῖος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἄφρονα καὶ ἄνουν ἀπέδειξε».

Ἡ περὶ τῶν Ἀκτίστων Θεῶν Ἐνεργειῶν διδασκαλία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἀποτελεῖ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας. **Ὁ** Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀπλᾶ ἐπανέλαβε αὐτὴν, ὅταν προέκυψε ἡ αἰρετικὴ διδασκαλία τοῦ Βαρλαάμ καὶ τοῦ Ἀκινδύνου.

Ὁ Ἅγιος Βασίλειος διακρίνει τὴν οὐσία ἀπὸ τὶς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ. **Ὁ** Ἅγιος Βασίλειος τονίζει τὸ ἀπρόσιτον τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ. **Οἱ** ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι πὺν κατεβαίνουν σὲ μᾶς. **«Αἱ** μὲν γὰρ ἐνέργειαι Αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς καταβαίνουνσιν, ἡ δὲ οὐσία Αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος» (Ἁγίου Βασιλείου, Ἐπιστολὴ 234).

Αὐτὸ πὺν τονίζει ὁ Ἅγιος Βασίλειος τί καταδεικνύει; **Γιὰ** ποιό λόγο διακρίνει ὁ Ἅγιος Βασίλειος τὴν οὐσία ἀπὸ τὶς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ; **Δὲν** συμπεραίνει κανεὶς ἐμφανέστατα, ὅτι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπρόσιτος, ἐνῶ αὐτὸ δὲν συμβαίνει γιὰ τὶς Ἀκτιστες Θεῖες ἐνέργειες;

«Ἡμεῖς δὲ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν γνωρίζειν λέγομεν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τῇ δὲ οὐσία αὐτῇ προσεγγίζειν οὐχ ὑπισχνούμεθα» (Ἁγίου Βασιλείου, Ἐπιστολὴ 234). **Ὁ** Ἅγιος Βασίλειος τονίζει τὸ ἀπρόσιτον τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, ἀναφέροντας ὅτι **«τῇ** δὲ οὐσία αὐτῇ προσεγγίζειν οὐχ ὑπισχνούμεθα». **Γιὰ**τί δὲν ἀναφέρει τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὶς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ ὁ Ἅγιος Βασίλειος; **Ἡμεῖς** γνωρίζουμε τὸν Κύριο καὶ Θεό μας ἀπὸ τὶς ἐνέργειές Του.

«Ἐὰν ἡ Θεία Χάρις εἶναι κτιστὴ, πῶς θὰ θεώσει κατὰ χάριν τὸν ἄνθρωπο;», γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε μία ἐρωτηματικὴ φράση τοῦ Γέροντα Γεωργίου Καψάνη.

«Χάρις εἶναι αἱ θεῖαι ἐκεῖναι ἐνέργειαι, τὰς ὁποίας ἡ Παναγία Τριάς παρέχει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων», ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ ὁ ἱερός Ἰουστίνος Πόποβιτς**.

«Ὅταν οὖν ἄρξῃται ὁ νοῦς ἐν πολλῇ αἰσθήσει γεύεσθαι τῆς χρηστότητος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τότε ὀφείλομεν εἰδέναι ὅτι ἄρχεται ἡ Χάρις ὡσπερ ἐπιζωγραφεῖν εἰς τὸ κατ' εἰκόνα τὸ καθ' ὁμοίωσιν», ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Διάδοχος Φωτικῆς***.

«Τὸ τῆς σοφίας ἱερόν καὶ θεῖον ὄργανον, θεολογίας τὴν

λαμπράν συμφώνως σάλπιγγα ἀνυμνοῦμέν σε Γρηγόριε θεορρήμον. **Ἄλλ'** ὡς νοῦς Νοῖ τῷ πρώτῳ παριστάμενος, πρὸς Αὐτὸν τὸν νοῦν ἡμῶν Πάτερ ὀδήγησον, ἵνα κράζωμεν· χαῖρε κήρυξ τῆς χάριτος», δικαίως ψάλλουμε σὲ Κοντάκιο τῆς Δευτέρας Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν γιὰ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ.

«Χείρων νοήσεως» θεωροῦσαν οἱ Βαρλααμίτες τὴν Θεία Χάρη. **Δυστυχῶς** δὲν εἶναι λίγοι αὐτοὶ ποὺ στίς δογματικὲς διαφορὲς μὲ τοὺς Παπικούς, λησμονοῦν αὐτὴν τὴν δογματικὴ κακοδοξία.

Ἄν ἀποτελεῖ τυχαῖο γεγονός, ὅτι ὁ Γέροντας Παῖσιος, στὴν γνωστὴ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτη Χαράλαμφο Βασιλόπουλο, παρηγορητικὰ ἔγραφε ὅτι, «ὁ Κύριος, ὅταν θὰ πρέπη, θὰ παρουσιάσῃ τοὺς Μάρκους Εὐγενικούς καὶ τοὺς Γρηγορίου Παλαμάδες, διὰ νὰ συγκεντρώσουν ὅλα τὰ κατασκανδαλισμένα ἀδέλφια μας, διὰ νὰ ὁμολογήσουν τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν, νὰ στερεώσουν τὴν Παράδοσιν καὶ νὰ δώσουν χαρὰν μεγάλην εἰς τὴν Μητέρα μας», θεωρώντας τὸν μεγάλο αὐτὸν Πατέρα, ὡς ἓνα ἀπὸ τοὺς μεγάλους Ὁμολογητὲς τῆς Ἐκκλησίας μας.

Στίς δύσκολες τοῦτες μέρες, κατὰ τίς ὁποῖες ὁ Οἰκουμενισμὸς ὑπερβαλλόντως ἀντιστρατεύεται τὸ «ἐπόμενοι τοῖς Ἁγίοις Πατράσι», τὸν μεγάλο Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸν θεορρήμονα Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, Ὁρθοδόξως πρέπει νὰ τιμοῦμε, ἀλλὰ καὶ Ὁρθοδόξως νὰ μιμηθοῦμε.

Κατὰ τὸν Ὁρθρον τῆς Δευτέρας Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, ὅπου «μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ», στὸν Κανόνα α', Ὠδὴ γ' τοῦ Ἁγίου ψάλλουμε τὸ ἀκόλουθο:

«Τὰ ρεῖθρα τῶν θείων διδαχῶν σου φυλάττοντες, πᾶσαν μηχανὴν τῶν κακοδόξων φεύγομεν, καὶ πάσας ἐκκρούομεθα, σοῖς ἱεροῖς συγγράμμασι, φάλαγγας τούτων Γρηγόριε. **Σοφίας** μωρὰς κακοδόξων διέλυσας Μάκαρ τοῦ Θεοῦ, σοφίαν ἐνυπόστατον ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ σου, δι' ἧς μετ' ἤχου ἔθραυσας τὰ σαθρὰ τούτων φρυάγματα. **Νεκρώσας** σαρκὸς τῆς φθειρομένης πᾶσαν ἡδυπάθειαν, σοφέ, ἀσκητικῶς ἐζώωσας ψυχῆς σου τὰ κινήματα καὶ ταύτην θεῖον ὄργανον θεολογίας ἀνέδειξας».

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση ἐκφράζεται καὶ μέσα ἀπὸ τίς

Τερὲς Ἀκολουθίης τῆς Ἐκκλησίας μας. **Εἰς** τὴν Ἀκολουθία τῆς Β΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, κατὰ τὴν ὁποία ἐορτάζομε τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, τὸν «μέγαν καὶ ἀξιάγαστον» Ὁμολογητὴν τῆς Ἐκκλησίας μας, μποροῦμε νὰ βροῦμε ἀναφορὰς ποὺ καταδεικνύουν ποῖαν ἔννοεῖ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση Μίαν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν.

Μὲ τὸ ψαλλόμενον «Ὁρθοδοξίας ὁ φωστήρ, Ἐκκλησίας τὸ στήριγμα καὶ διδάσκαλε», καταλαβαίνομε ὅτι ὁ φωστήρ τῆς Ὁρθοδοξίας Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀποτελεῖ στήριγμα τῆς Μίας Ἁγίας Ἐκκλησίας, τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. **Εἶναι** ἀλήθεια πὼς ἡ Β΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, κατὰ τὴν ὁποία ἐορτάζομε τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, εἶναι γιὰ μᾶς Δευτέρα Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὅταν ψάλλομε «τὰ ρεῖθρα τῶν θείων διδαχῶν σου φυλάττοντες, πᾶσαν μηχανὴν τῶν κακοδόξων φεύγομεν», ἀντιλαμβανόμεστε ποιoὺς ἡ Ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση ἔννοεῖ κακοδόξους.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση, ἐκφραζομένη μέσα ἀπὸ τὴν Ὑμνογραφίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, διασώζει τῇ «δρεπάνῃ τῶν λόγων σου καὶ ἱεροῖς συγγράμμασιν ἔτεμες αἰρέσεις ἀκανθώδεις».

Οἱ Παπικοί, πέραν τῶν ἄλλων κακοδοξιῶν, ἔχουν ἀποδεχθεῖ τὴν βαρλααμικὴ πλάνη. **Εἶναι** γνωστὸ τὸ Παπικὸ μένος γιὰ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ. **Τὸ** γεγονός τῆς καταστροφῆς τοῦ Τυπογραφείου στὴν Κωνσταντινούπολη, κατὰ τὸ ἔτος 1627 ἀπὸ τοὺς Ἰησουῖτες, μὲ ἀφορμὴ τὴν ἔκδοσιν τῶν «Δύο ἀποδεικτικῶν λόγων» τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, καταμαρτυρεῖ τὸ Παπικὸ μένος. **Τὴν** Παπικὴ μανία ἐπίσης γνώρισε καὶ ὁ Migne, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἔκδοσης ἔργων τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, καὶ ὑποχρεώθηκε στὸ τέλος νὰ ζητήσῃ «συγγνώμη» γιὰ τὴν ἔκδοσίν των.

Ἡ Β΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, κατὰ τὴν ὁποία ἐορτάζομε τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, τὸν «μέγαν καὶ ἀξιάγαστον» Ὁμολογητὴν τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶναι γιὰ μᾶς τοὺς Ὁρθόδοξους Δευτέρα Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. □

(*) Ἐφημ. «Ο.Τ.», 2.534/14.3.2025 σελ. 8. • Τοῦ κ. Β. Χαλαλάμπους, Θεολόγου. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

(**) Ἱεροῦ Ἰουστίνου Πόποβιτς – «Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος».

(***) Ἁγίου Διαδόχου Φωτικῆς – Τὰ ἑκατὸν «Γνωστικὰ Κεφάλαια».